

Men Stockholm har ju alltid varit den statliga kulturpolitikens bakgård. Här kämpar vi i ojämn takt med en bild av en stad som har många statliga kulturpolitiska fördelar: Operan, Nationalmuseum, nationalscenen Dramaten, alla dock institutioner i stark kris.

Det är en märklig situation vi står inför. Aldrig har Stockholms Stadsteater haft så stora publikintäkter som under de senaste åren. Antalet besökare förra året uppgick till smått fantastiska 360 000. Ändå talas det på personalmöten inte om någonting annat än underskott som växer och om uppsägningar som väntar. Lilla scenen stängs, skådespelarensambler krymper. Själv är jag konstnärlig ledare utan planering och budget i höst. Rykten och farhågor sprids som löpeldar i korridorerna, men utåt råder tystnad – ingen debatt hörs. Alla är rädda om sina jobb.

Jag måste höja min röst

Därför måste jag höja min röst! Vi måste börja diskutera teaterns grundläggande frågor igen.

Vart tog ensembler tanken vägen? Var finns den konstnärliga processen? Var är den konstnärliga friheten synlig? Vem vågar tala om konsten och friheten i dag, bland politiker och teaterledningar?

Vi är talets hantverkare.

Kritik är livslust.

Ner med tystnaden!

Därför kallar jag nu alla levande teaterchefer, skådespelare, publik, politiker och samhällsdebattörer till försvar för teaterkonsten!

Gabriel Byström är sedan 2006 kulturchef på Göteborgs-Posten, GP, där han anställdes 1994. Artikeln publicerades i GP söndagen den 20 april 2008. Teaterförbundet tackar Gabriel Byström och GP för rätten att få publicera texten här.

TRE ÅR UTAN RIKTIG KULTURPOLITIK

Gabriel Byström, kulturchef på Göteborgs-Posten

Trond Giske är kulturminister i Norge. Frågar man norska kulturarbetare om hur de ser på sin kulturminister varierar svaren. Giskes vurm för offentliga mottagningar och kindpussande (i Sverige känt som Pagrotkskyndromet) är noterat av de flesta. Men även bland de mest nykonservativa (Giske hör hemma i arbeiderpartiet) är man överens om en sak: Giske får saker gjorda. Eller snarare: Giske är en fena på att ta plats. Där andra går bet i förhandlingarna kommer Giske ut med mer pengar på fickan. Och i slutändan är det trots allt det som räknas. Inte bara, pengar som inte matchas av politiska idéer är ingenting värt. Men kloka idéer, goda intentioner parat med en stor pengapåse kan få stor effekt.

I veckan presenterades den svenska vårbudgeten, en budget kliniskt befriad från överraskningar, inte minst på kulturområdet. Allt fortsätter som tidigare i väntan på »den stora utredningen«, alltså kulturutredningen som landar lagom till årsskiftet. Vi behöver inte uppehålla oss vid alliansregeringens problem att formulera en självständig kulturpolitik, de är kända sedan lång tid. Däremot är det viktigt att på allvar börja fundera över vilka effekter frånvaron av en politik får.

För självklart får det effekter. Att Teaterförbundet och Svensk Scenkonst gör samma analys, att det är krisläge för stora delar av svensk scenkonst, går inte bara att slå bort som strategisk positionering. För åtskilliga teatrar handlar det om överlevnad. En del av politiken måste tillåtas vara reaktiv, saker kan förändras snabbare än Kulturdepartementet planerat och då måste åtgärder sättas in utan att en utredning först tillsatts.

Nu kommer vi att ha åtminstone tre år utan egentlig politisk riktning i kulturfrågorna, allt för att avvakta en utredning som sedan ska ut på remissrunda och som därefter möjligen kan omsättas i nya förslag. Tidigast i höstpropositionen 2009 kommer en ny sammanhållen kulturpolitik att artikuleras. Fram till dess kommer det mest att handla om slumpartade ingripanden av den typ som Världskulturmuseet drabbats av (se GP 19.4 2008).

I debatter och intervjuer har kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth gång på gång motat frågan om varför hon inte varit mer framgångsrik i förhandlingarna med finansminister Anders Borg. Adelsohn Liljeroth vill ta ansvar för Sverige och då kan man inte bara titta på sitt eget departement och så vidare. Det är en problematisk hållning. Politik handlar om prioriteringar, men med en fackminister som tycker att det är viktigare att staten har ett överskott på långt över hundra miljarder än att förbättra villkoren för landets kulturutövare och kulturkonsumenter, finns det inte särskilt mycket positivt att hoppas på de närmaste åren.

Anna Wallander är frilansande skådespelerska. Senast sedd tillsammans med Staffan Westerberg och Monica Stenbeck i Richard Günthers uppsättning av »Bländverk« på Teater Giljotin i Stockholm. Fick stor uppmärksamhet för sin tolkning av Snövit i Elfride Jelinecks »Prinsessdramer« på teater Galeasen i Stockholm 2004. Anna Wallander har också arbetat bl a vid Dramaten, Riksteatern och medverkat i ett flertal filmer.

KRIS

Anna Wallander, frilansande skådespelerska

Jag har lyckan att arbeta med något jag brinner för och älskar. Jag är frilansande skådespelare.

Ofta möter jag människor som säger »Vad kul, tänk att få arbeta med att leka hela dagarna!« Och det är det ju.

Jag möts också ofta av en bild, eller en idé, om teatern och filmen som väldigt glamorös. Och det är den ju sällan.

Det är hårt arbete och väldigt lite glamour. Det är ingen som ser att man svettas och fryser, får mens och finnar under en filminspelning. Eller alla nervösa utbrott innan en föreställning, att någon i ensemblen just hämtat på dagis och att barnen sitter i logen hela föreställningen sura, trötta och hungriga. Sånt ser aldrig en publik och det ska den inte heller.

Så här ser det ut för mig

Men nu ska jag för en gångs skull försöka beskriva hur det faktiskt ser ut för mig.

Jag är alltså frilans. Det betyder att jag inte är fast anställd på någon teater, eller har något långtidskontrakt. Jag är heller inte med i TeaterAlliansen, det är det bara ungefär 100 personer som är. Mina arbets-